

Kumppanuushankkeella alueellisiin innovaatioihin

Marja Anttonen & Aulikki Holma

Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma ja Turun ammattikorkeakoulun kirjasto ovat tehneet jo vuosia yhteistyötä. Korkeakoulukirjaston kehittymisintressit, ammattilaisten osaaminen ja ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan koulutus tuovat toisilleen synergiaetuja. Kumppanuutta jäntevöittämään käynnistetään vuonna 2006 kohdennettuja kehittämishankkeita, joiden toteutukseen on haettu EU:n ja opetusministeriön rahoitusta. Hankkeiden tarkoituksena on systematisoida kehittämistyötä ja luoda toimintamalleja, joiden avulla tutkimus- ja kehitystoiminta ja korkeakoulun opetus tukevat toisiaan entistä tehokkaammin.

Yhteisissä projekteissa kehitetään ammattikorkeakoulukirjaston osaamista, erityisesti sen palvelukonsepteja, sekä uudistetaan kirjastoalan ammattikorkeakouluopetusta ammattikorkeakoulun kirjaston ja Turun alueen muiden kirjastojen kanssa. Tuloksena syntyy uutta tietämystä ja ammattitaitoa sekä korkeakoulukirjastoon etä alan koulutukseen. Asiakkaiden näkökulmasta tulokseksi saadaan tarvelähtöisiä, tehokkaasti tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäviä kirjasto- ja tietopalveluja.

Kumppanuushankkeiden haasteet

Ammattikorkeakouluilla on kolme lakisääteistä tehtävää: opetus, tutkimus- ja kehitystoiminta sekä aluekehitys. Hiljattain uudistettuun yliopistolakiin on yliopistojen yhdeksi tehtäväksi määritelty niin ikään yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja vuorovaikutus.

Alueellinen korkeakoulu yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken on käynnistetty. Turussa, kuten monella muullakin korkea-

koulupaikkakunnalla, on laadittu korkeakoulujen yhteinen aluestrategia. Korkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus perustuu tiiviiseen yhteistoimintaan alueen organisaatioiden kanssa niiden kehittämisprojekteissa. Nämä kehittämisprojektit on tärkeää saada mukaan korkeakoulun oppimiseen, opetukseen ja tutkimustyöhön.¹

Kirjastoalalla on käyty vilkasta keskustelua alan koulutuksesta ja tutkimuksesta sekä niiden yhteydestä nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön.² Alan huoli siitä, että tutkimuksen, opetuksen ja ammattikäytännön yhteys on heikko, ei ole uusi.³ Toisaalta tietoyhteiskuntakehitys ja erityisesti tietämykseen perustuva talous ovat asettaneet kirjasto- ja tietopalveluille ja kirjastoammattilaisten osaamiselle uusia haasteita.

Kirjastot joutuvat instituutioina vastaamaan kovenevaan kilpailuun voimavaroista. Myös koulutukselta odotetaan ennakoivaa uudistumista, samalla kun eri ammattialojen välinen kilpailu pienenevien ikäluokkien parhaista opiskelijoista kiristyy.

Samaan aikaan on merkkejä siitä, että kirjasto- ja tietopalvelualan perinteinen korkeakoulutus on joutunut monissa maissa vaikeuksiin. Alalle hakeutuvista lahjakkaista ja motivoituneista opiskelijoista on puutetta ja koulutusyksiköitä on jopa kokonaan lopetettu.⁴ Tulevaisuuden kehityksen varmistamiseksi on Turun ammattikorkeakoulussa haettu kehittämisvoimaa tiivistämällä käytännön ammattilaisten ja koulutuksen keskinäistä yhteistoimintaa.

Syvällisiä innovaatioita ja nopeita ratkaisuja

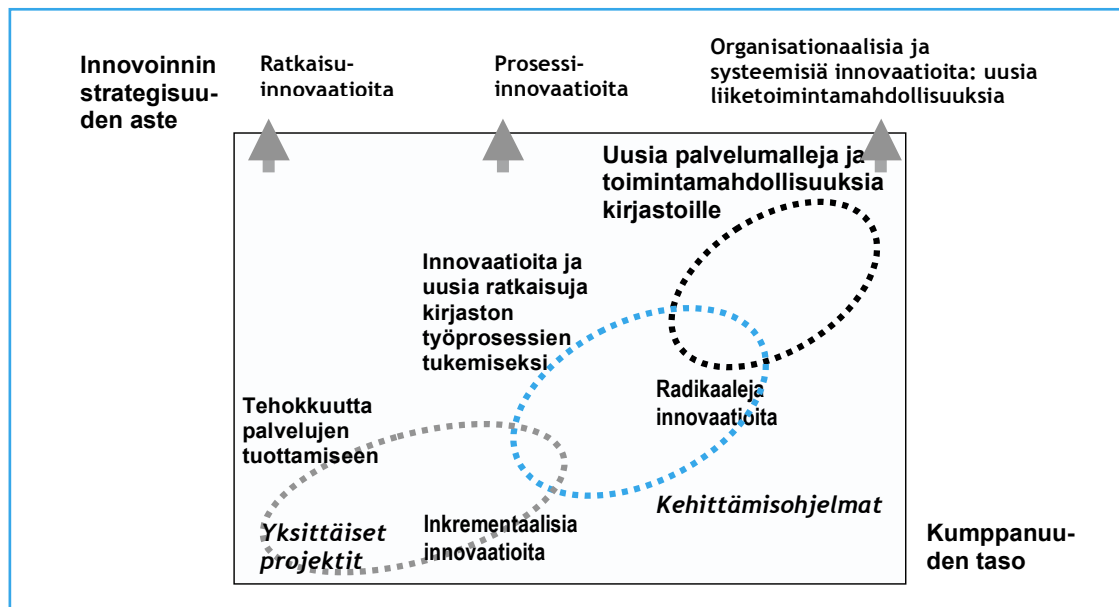
Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelman opetussuunnitelma nojaa kolmeen kulmakiveen: (1) alan kansallisen ja kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen hyödyntämiseen ja soveltamiseen, (2) alan ammattikäytäntöjen tuntemukseen ja kehittämiseen yhdessä työelämän kanssa sekä (3) ajanmukaisten, työelämälähtöisten pedagogisten työmenetelmien soveltamiseen oppimisessa. Kaikkien näiden

kolmen elementin on pelattava käytännössä hyvin yhteen.

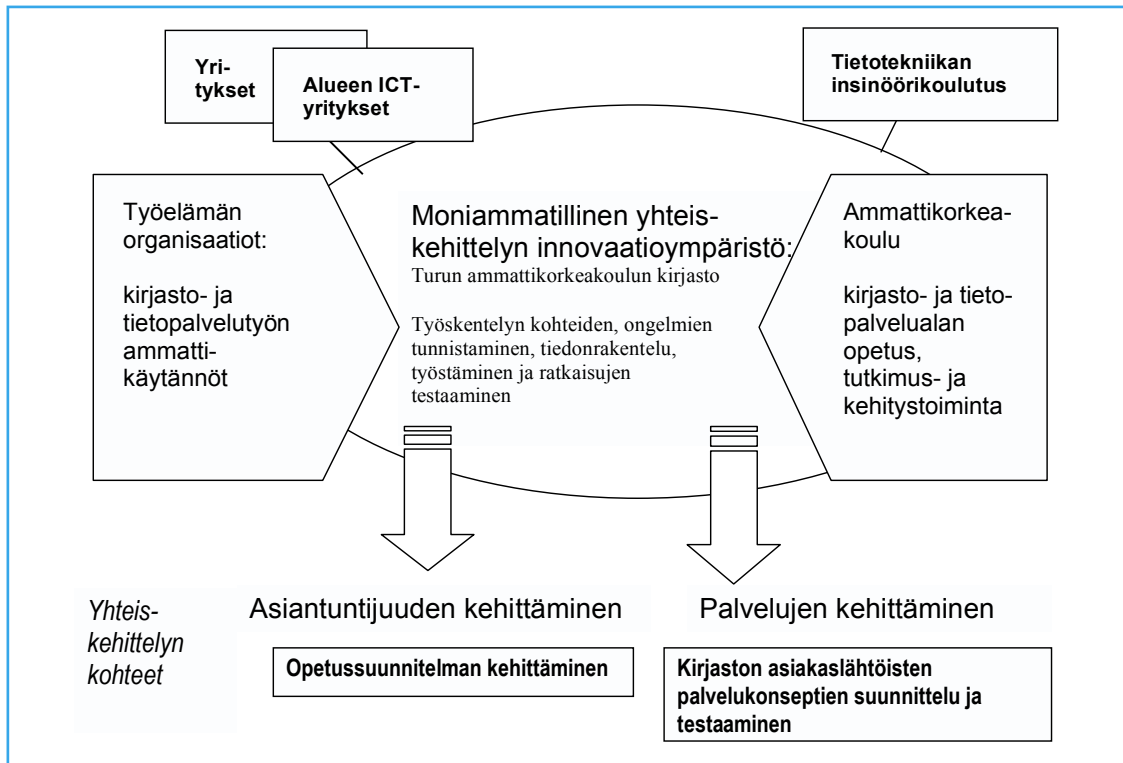
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulee palvella ja kehittää ammattialaa ja edistää alan uudistumista sekä innovaatioita. Korkeakoulutuksen ja ammattikäytännön kehittämiskumppanuudessa voidaan nähdä erilaisia tasoja niiden strategisen merkityksen ja innovaatioiden näkökulmasta (kuva 1).

Yksittäisillä projekteilla tavoitellaan ratkaisuja käytännön toimintaan (ratkaisuinnovaatiot). Astetta syvemmin toimintaa kehittävillä ratkaisuilla uudistetaan prosesseja ja saavutetaan pienten askelten innovaatioita (prosessi-innovaatiot). Olemassa olevia toimintamalleja rohkeasti uudistamalla voidaan kirjastoille tunnistaa uusia toimintamahdollisuuksia ja palvelumalleja (systemiset innovaatiot).

Yhteistyö vahvistaa kirjastoalan tutkimus- ja kehitystyön, opetuksen ja oppimisen integrointia alueen kirjastojen toimintaan ja tarjoaa opettajille ja opiskelijoille käytännön mahdollisuuksia

Kuva 1. Korkeakoulun ja kirjaston välinen tutkimus- ja kehitystoiminta ja tiedon luomisen strategisuu-den aste, (muk. Putkosen (2005) pohjalta).

Kuva 2. Yhteistyön elementit.

osallistua työelämän kehittämiseen. Hanke myös syventää tietopalvelualan osaamista ja tarjoaa hyvät mahdollisuudet uudistaa alan koulutusta. Kokonaisuutena hanke lisää kirjasto- ja tietopalvelualan asiantuntemuksen näkyvyyttä ja hyödyntämistä alueella.

Työpajamallilla liikkeelle

Yhteistoiminnan perustaksi luodaan työelämän ja koulutuksen yhteinen *kehittämisympäristö* Turun ammattikorkeakoulussa, jossa toimivat yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kirjasto ja Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Kehittämisympäristö tarjoaa foorumin, jossa käytännön kirjastoammatillaiset, opiskelijat, koulutusohjelmien opettajat ja tutkijat sekä asiantuntijat ja toimialan yritysten edustajat suunnittelevat ja toteuttavat kehittämishankkeita yhteistyössä (kuva 2). Yhteinen

työn kohde mahdollistaa tiedon luomisen ja keskinäisen tietämyksen jakamisen.⁵

Kehittämisyheteistyössä sovelletaan projektiopiskelua ja Turun ammattikorkeakoulussa kehitettyä työpajamallia. Työpajatyöskentelyssä on kyse ohjatusta mutta samalla itsenäisestä työskentelystä yhdessä korkeakoulun ulkopuolisen kumppanin kanssa. Pajassa hankitaan tietoa, jalostetaan ja kehitetään sitä yhteistoiminnallisesti ja suunnitelmallisesti.

Kehittämistyöpajan avulla voidaan välittää myös ns. hiljaista tietoa eli asiantuntijoiden käytännön kokemukseen perustuvaa osaamista. Hiljaista tietoa omaksutaan parhaiten toiminnallisesti, osallistumalla asiantuntijoiden ammattikäytäntöön työyhteisön jäsenenä⁶. Työpajassa työskentelee useita opiskelijoita kerrallaan omien osaprojektiansa parissa, usein parityönä tai muuttaman opiskelijan tiiminä.

Säännöllisin väliajoin pidettävissä tapaamisissa opiskelijat raportoivat työnsä edistymisestä sekä saavat neuvontaa ja ohjausta kehittämistehtäväänsään opettajilta ja työelämäkumppaneilta. Opiskelijat myös opastavat toisiaan ja tekevät kiinteästi yhteistyötä työelämän edustajien sekä alueen yritysten kanssa. Kirjastoalan kehittämissä projekteissa hyödynnetään ammattikorkeakoulun muuta asiantuntemusta, kuten tietotekniikan koulutusohjelmaa.

Projektiopiskelu tukee aloitteellisuutta ja vastuunottoa, yhteistoiminnallisuutta, tietämyksen soveltamista käytäntöön sekä usein myös ennakkoimattomien ja monialaisten ongelmien ratkaisemista. Hyödyllistä on myös, että opiskelun tuloksena syntyy konkreettinen tuotos. Projektissa on kysymys tehtävästä, jota yksi työntekijä tai asiantuntija ei yleensä voi yksinään toteuttaa. Projektioppimisella voidaan ylittää oppiaineiden, ammattiryhmien, koulutusohjelmien sekä koulutusyksiköiden ja työelämän organisaatioiden välisiä rajoja. Siten se tarjoaa myös oivallisen ympäristön innovaatioiden syntymiselle.

Esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulun kirjaston toteuttamassa tiedonhakukoulutuksessa kytketään opetussuunnitelmaan sisältyvän opintojakson toteutus osaksi kirjaston toimintaa. Opintojaksolla kirjastoalan opiskelijat perehtyvät asiakkaiden ohjaamiseen ja opastamiseen osana kirjastoammattilaisen työtehtäviä. Tämä tarjoaa opiskelijoille aidon oppimisympäristön, jossa on mahdollista suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri käyttäjäryhmille suunnattuja koulutuskokonaisuuksia yhteistyössä ammattilaisten kanssa.

Yhteistyön tavoitteena on siten tukea alueen kirjastojen palveluja, kehittää ja testata uusia palvelukonsepteja, vahvistaa Turun ammattikorkeakoulun kirjaston ja kirjasto- ja tietopalvelualan koulutuksen alueellista vaikuttavuutta, kehittää korkeakoulutukseen työelämän haasteet tunnistava ja uudistuva opetussuunnitelma sekä tuottaa innovatiivisia pedagogisia ratkaisuja. Konkreettisesti kehittämistyö kohdistuu tiedonhankinnan koulutuksen sekä yrityksille ja muille or-

ganisaatiolle suunnattujen tietopalvelujen tuottamiseen.

Klusterilla etumatkaa tulevaisuuteen

Turun alueelle on kehittynyt valtakunnallisesti merkittävä ja vahva kirjasto- ja tietopalvelualan klusteri. Turun ja Varsinais-Suomen korkeakoulujen tutkijoille, opettajille ja opiskelijoille sekä muilla tiedon hyödyntäjillä on tarjolla vankka asiantuntemus ja merkittävät tietokokoelmat. Näiden hyödyntäminen yhteistyössä voikin antaa merkittäviä etuja molemmille osapuolille.

Korkeakoulukirjastoilla on nyt hyvät mahdollisuudet kehittää yhteistyössä uudentyyppisiä palveluja eri asiakasryhmille ja alueen vahvasti tutkimukseen ja osaamiseen perustuvalla ja tietoa hyödyntävälle elinkeinoelämälle. Tietopalveluosamisen osaamisen vahva klusteri on myös on myös erinomainen ympäristö uudistaa koulutusta. Kehitys edellyttää konkreettisia aloitteita ja käytännön toimia. Kumppanuuteen perustuvat hankkeet ovat yksi vastaus tähän haasteeseen.

Lähteet:

Engeström, Y. (2004). Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittäminen työssä. Tampere: Vastapaino.

Haddow, G. & Klobas, J.E. (2004). Communication of research to practice in library and information science: Closing the gap. *Library and Information Science Research* 26, 29–43.

Hakkarainen, K. & Paavola, S. & Lipponen, L. (2003). Käytäntöyhteisöistä innovatiivisiin tietoyhteisöihin. *Aikuiskasvatusta* 23, (1) s. 4–13.

Hillenbrand, C. (2005). Librarianship in the 21st century - crisis or transformation? *Australian Library Journal*, 54 (2) September 2005. <http://alia.org.au/publishing/alj/54.2/full.text/hillenbrand.html>

Kotila, H. (2004). Tutkimus- ja kehitystoiminnan haasteet ammattikorkeakoulussa. Teoksessa *Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu*. Toim. Hannu Kotila ja Arto Mutanen. s. 11–23. Helsinki: Edita.

Launis, K. & Engeström, Y. (1999). Asiantuntijuus muuttuvassa työtoiminnassa. Teoksessa: Oppiminen ja asiantuntijuus : työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Toim. Anneli Etäpelto & Päivi Tynjälä. Porvoo : WSOY.

Lorenzen, M. (2002). Education Schools and Library Schools: A Comparison of Their Perceptions by Academia. <http://www.michaellorenzen.com/libraryschool.html>

Myburgh, S. (2003). Education directions for new information professionals. Australian Library Journal, 52 (3) August 2003. <http://alia.org.au/publishing/alj/52.3/full.text/myburgh.html>

Myburgh, S. (2005). The new information professional: how to thrive in the information age doing what you love. Oxford : Chandos Publishing.

Putkonen, A. (2005). Tutkimus- ja kehitystoiminnan käynnistäminen. Käsikirjoitus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Wenger, E. (1998) Communities of practice: Learning, meaning, and identity. Cambridge: Cambridge University Press.

Tietoa kirjoittajista:

*Marja Anttonen toimii informaattikkona Turun ammattikorkeakoulun kirjastossa.
email. marja.anttonen@turkuamk.fi*

*Aulikki Holma toimii tutkimus- ja kehityspäällikkönä Turun ammattikorkeakoulussa
email. aulikki.holma@turkuamk.fi*

Lähteet:

- ¹ Kotila 2004.
- ² Hillenbrand 2005, Myburgh 2003; 2005; Suomessa esim. Kirjastolehden verkkokeskustelu.
- ³ Hiljattain ilmestyi aihetta historiallisesti tarkasteleva katsaus: (Haddow & Klobas 2004).
- ⁴ Koulutusyksiköiden ongelmista on raportoitu ainakin Yhdysvalloista, Australiasta, Isosta Britanniasta ja Etelä-Afrikasta. Ks. esim. Myburgh 2003, 2005; Lorenzen 2002.
- ⁵ Hakkarainen & Lonka & Lipponen 2004; Engeström 2004; Launis, & Engeström 1999.
- ⁶ Wenger 1998.